मार्गे धनधान्यफलप्रदः। सार्द्धं सुष्टिद्वयं मार्गे योऽक्षिप्त्वा लवनञ्चरेत्। पदे पदे विफलता तस्य धान्यं कुतो गृहे। रौद्रे मघे तथा सौम्रे पुष्ये हस्तानिलोत्तरे। धान्यच्छेदं प्रशंसन्ति मूलश्रवणयोरपि। व्यतीपाते च भद्रायां रिक्तायां वैधृतौ तथा। भौमार्किवुधवारेषु सुष्टिसंग्रहणं त्यजेत्"।

अथ मार्गे मेधिरोपणम् "कृत्वा तु खलकं मार्गे समं गोमयलेपितम्। रोपणीया प्रयत्नेन तत्र मेधिः शुभेऽहनि। स्नोनाम्ना क्षपकैः कार्या मेधिर्द्विकिकाकारे। मेधेर्गुणेन क्षपकः शस्यवृद्धिमवाप्नुयात्। न्यग्रोधः सप्तपर्णो वा गाम्भारी शालसलिस्तथा। औदुम्बरो विशेषेण अन्योवा क्षीरवांस्तरुः। वटादीनामभावे तु कार्या स्त्री नामधारिका। वैजयन्तीयुता मेधिर्निम्बसर्षपरक्षिता,। धान्यक्षेत्रसंयुक्ता तृणमर्कटकान्विता। अर्चिता गन्धपुष्पाभ्यां मेधिः शस्यसुखप्रदा। पौषे मेधिर्न चारोप्या क्रूराहे श्रवणे तथा। शस्यवृद्धिकरी मार्गे पौषे शस्यक्षयङ्करी। कपित्थबिल्ववंशानां तृणराज्ञां तथैव च। मेधिः कार्या नरैर्नैव यदीच्छेदात्मनः शुभम्"।

अथ पौषे पुष्ययात्राकथनम् "अखण्डिते ततो धान्ये पौषे मासि शुभे दिने। पुष्ययात्रां जनाः कुर्युरन्योन्यं क्षेत्रसन्निधौ। परमान्नञ्च तत्रैव व्यञ्जनैर्मृत्स्यमांसजैः। निरामिषैस्तथा दिव्यैर्हिङ्गुमारीचसंयुतैः। दधिभिश्च तथा दुग्धैराज्यपायसमिश्रितैः। नानाफलैश्च मूलैश्च मिष्टपिष्टकविस्तरैः। एभिः सुष्ठोकितं कृत्वा तद्भक्तं कदलीदले। भोजयेयुर्जनाः सर्वे यथावृद्धपुरःसराः। आचम्य च ततस्तत्र चन्दनैश्च चतुःसमैः। अन्योन्यं लेपनं कुर्युस्तैलैः पक्वैः सुगन्धिभिः। कर्पूरवासितं दिव्यं ताम्बूलं गन्धधूपितम्। भक्षयेयुः प्रपूर्याश्च परिधाय नवाम्बरम्। पुष्पैराभरणं कृत्वा नमस्कृत्य शचीपतिम्। गीतैर्वाद्यैश्च नृत्यैश्च कुर्युस्तत्र महोत्सवम्। ततस्तु हर्षिताः सर्वे मन्त्रं श्लोकचतुष्टयम्। हस्तसंपुटकं कृत्वा पठेयुर्वीक्ष्य भास्करम्। क्षेत्रे चाखण्डिते धान्ये तव देव! प्रसादतः। पुष्यन्तु मिलिताः सर्वे शस्यानि शुभकारकाः। मनसा कर्मणा वाचा ये चास्मार्कं विरोधिनः। ते सर्वे प्रशमं यान्तु पुष्ययात्राप्रभावतः। धान्यवृद्धिर्यशोवृद्धिः प्रवृद्धिः पुत्रदारयोः। राजसम्मानवृद्धिश्च गवां वृद्धिस्तथैव च। मन्त्रशासनवृद्धिश्च लक्ष्मीवृद्धिरहर्निशम्। अस्माकमस्तु सततं यावत् पूर्णो न वत्सरः। ततः प्रमुदिताः सर्वे व्रजेयुः स्वनिकेतनम्। न भोजनं पुनः कुर्युस्तस्मिन्नहनि मानवाः। हिताय सर्वलोकानां पुष्ययात्रा मनोहरा। पुरा पराशरेणेयं कृता सर्वार्थसाधिनी। तस्मादियं प्रयत्नेन पुष्ययात्रा विधानतः। सर्वविघ्नप्रशान्त्यर्थं कार्या शस्यस्य वृद्धये। पुष्ययात्रां न कुर्वन्ति ये जना धनगर्विताः। न विघ्नोपशमस्तेषां कुतस्तद्वत्सरे सुखम्। पौषे मासि ततः कुर्याद्धान्यच्छेदं विचक्षणः। सर्द्धयित्वा यथायोगमाढकेन प्रमापयेत्। सुप्रमाप्य च तद्धान्यं यथालाभं प्रबन्धयेत्। प्रमादेनापि पौषे न व्ययं तस्य न कारयेत्। मापनं सर्वशस्यानां वामावर्त्तेन कीर्त्तितम्। धान्यानां दक्षिणावर्त्तं मापनं क्षयकारकम्। वामावर्त्तेन सुखदं धान्यवृद्धिकरं परम्"।

आढकलक्षणम् "द्वादशाङ्गुलकैर्मानैराढकः परिकीर्त्तितः। श्लेष्मातकाम्रपुन्नागकृतमाढकमुत्तमम्। कपित्थपर्वटोनिम्बजनितं दैन्यवर्द्धनम्"।

अथ धान्यस्थापनम्। हस्ते स्वातौ च पुष्यायां रेवत्याञ्च प्रजापतौ। यममूलोत्तरे सौम्ये मघायाञ्च पुनर्वसौ। जीवे सोमे भृगोर्वारे निधने क्रूरवर्जिते। मीनलग्ने शुभे कृत्ते धान्यस्थापनमुत्तमम्"।

कृषिकर्त्तव्यतायां विशेषो बृहत्पराशरसं० दर्शितोयथा "अतःपरं गृहस्थस्य कर्माचारं कलौ युगे। धर्मं साधारणं साक्षाच्चतुर्वर्णक्रमागतम्। युग्मात्रं सम्प्रवक्ष्यामि पाराशरप्रचोदितम्। षट्कर्मरहितोविप्रः क्षत्रिवृत्तिं समाश्रयेत्। हीनाङ्गं व्याधिसंयुक्तं प्राणहीनञ्च दुर्बलम्। क्षुद्युक्तं तृषितं श्रान्तमनड्वाहं न वाहयेत्। स्थिराङ्गं नीरुजं तृप्तं शान्तं षण्डविवर्जितम्। अपृष्टं सबलाङ्गमनड्वाहं तु वाहयेत्। वाहयेद्दिवसस्यार्धं पश्चात् स्नानं समाचरेत्। कृषिपैनं कृषिं कुर्यात्सर्वथा धेनुसंग्रहम्। वर्धनं पालनं रक्षा द्विजः कुर्यात्तृष्टो गवाम्। वत्साः यत्नतो रक्ष्या वर्धन्ते ते यथाक्रमम्। न दूरे तास्तु मोक्तव्याश्चरणाय कदाचन। दूरे गावश्चरन्त्यो वै न भवन्ति शुभावहाः। प्रातरेव हि दोग्धव्या दुग्धाः सायं तथा गृहे। दोग्धुर्विपर्ययेणैव वर्द्धन्ते ताः कदाचन। अनादेयत्वं भुक्त्वा स्रवन्त्यनुदिनं पयः। तद्विद्वद्देवतादीनां पूज्या गावः कथञ्च ताः। यस्याः शिरसि ब्रह्मास्ते स्कन्धदेशे शिवः स्मृतः। पृष्ठे विष्णुस्तथा तस्यौ स्तनयस्तरसेषु तु। या अन्या देवताः कायित्तस्या लोमसु ताः स्थिताः। सर्वदेवमयी गौस्तु तुष्येत्तद्भक्तितो हरिः।